

Переворська О. І., Карашук В. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

Щодо проблеми міжособистісних стосунків молодших школярів з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня

Дослідження дітей з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня – один з напрямків спеціальної педагогіки та психології, що розглядає динаміку пізнавальної діяльності та розвитку їхніх особистісних якостей.

Спілкування є однією з основних умов психічного розвитку дитини, найважливішим фактором становлення її особистості, провідним видом діяльності, спрямованим на пізнання та оцінку самого себе за допомогою інших людей.

Особливості міжособистісних стосунків дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня обумовлюються не лише рівнем розумового розвитку, але й віком та своєрідністю структури дефекту. У рамках даного дослідження особливий інтерес представляють роботи Д.Н. Ісаєва, Н.Л. Коломинського та В.М. Синьова та ін., оскільки в них висвітлено процес становлення та розвитку міжособистісних стосунків дітей з інтелектуальними порушеннями [3, 4].

Досліджуючи цю проблему, Н.Л. Коломинський зауважував, що особистісні стосунки в учнів початкових класів спеціальної школи розвиваються не зовсім так, як в учнів цих же класів загальноосвітньої школи. Як правило, розвиток особистісних стосунків між дітьми йде від меншої вибірковості до більшої, починаючи з першого класу [3]. У групах дітей з інтелектуальними порушеннями диференціація проявляється вже в першому класі, що пояснюється некритичним прийняттям дітьми офіційної структури групи. За результатами теоретичного аналізу досліджень з означеної проблематики та власного досвіду роботи з цією категорією дітей, більшість учнів початкових класів спеціальної школи не розуміють свого становища у класному колективі, зовсім не володіють навичками спілкування; деякі діти

володіють лише невеликим обсягом слів і простих фраз. Але всіх їх поєднує обмежене розуміння зверненого мовлення, прихильність до ситуації, з одного боку, і відірваність міжособистісних стосунків від діяльності – з іншого.

Комунікативна сфера в дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня настільки слабо розвинена, що не може здійснювати функцію спілкування [1]. У результаті порушення комунікативних зв'язків призводить до значних відхилень в інших сферах розвитку дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями.

Для дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня характерні труднощі у встановленні контакту з чужими людьми, що заважає їм орієнтуватись у навколишньому світі та встановлювати контакти з іншими дітьми та дорослими. Спілкування завжди відбувається на основі взаємодії аналізу та синтезу. Ця взаємодія зумовлюється об'єктивними зв'язками самих явищ. Слухаючи, наприклад, мелодію, ми не лише виділяємо окремі звуки, а й чуємо певне їх співзвуччя. Проте, серед суб'єктивних умов найсильніший вплив має обізнаність дітей, як встановлювати контакт з тією чи іншою дитиною-однолітком або з дорослими.

Чим старшою стає дитина, тим більш свідомими стають мотиви вибору товариша. На перший план виступають гарна поведінка, вміння надати допомогу. Хороша успішність сама по собі не є вирішальним чинником у визначенні становища учня в колективі .

Високий статус у колективі однолітків залежить від активності, комунікабельності, самостійності, врівноваженості, фізичної сили, хороших трудових умінь та навичок. Досягненню високого становища у колективі перешкоджають схильність до бійок, неохайність, лінощі, грубість [2]. Таким чином, агресивні прояви дітей з інтелектуальними порушеннями безпосередньо впливають на встановлення стосунків з однолітками.

Молодші школярі, порівняно з досліджуваними інших категорій, проявляють хвилювання і невпевненість з приводу того, чи приймають і люблять їх дорослі, і прагнуть всіляко переконатися у цьому. Найбільш

вираженими в даному віці, порівняно з іншими, є невротичні симптоми. Отже, прояви ворожості та негативізму частіше за все з'являються у дітей молодшого шкільного віку за умови невпевненості у прийнятті з боку дорослого.

Комунікативна сфера дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня змінена в силу розладів таких психічних процесів, як пам'ять, увага, мислення, сприйняття [4]. Необхідно розпочинати корекцію та удосконалення комунікативних відносин ще у дошкільному віці.

Тому ми вважаємо, що необхідно удосконалювати міжособистісні стосунки дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня, що дасть їм змогу краще розуміти оточуючий світ. Також це покращить рівень спілкування не тільки між однолітками, але і між дітьми та батьками, вчителями, які теж мають встановлювати та підтримувати спілкування з дітьми молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями легкого ступеня.

Література:

1. Исаев Д. Н. Умственная отсталость у детей и подростков / Д. Н. Исаев. – СПб.: Речь, 2003. – 391 с.
2. Миронова С. П. Основи Корекційної педагогіки: навчальн. посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева; за заг. ред. С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. – 264 с.
3. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: Підручник. – ч. 1. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки) / В. М. Синьов. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
4. Синьов В. М. Психологія розумово відсталої дитини: підручник / В. М. Синьов, М. П. Матвеева, О. П. Хохліна. – К.: Знання, 2008. – 359 с.